

Receptory a smysly

Masaryk postavil (v *Moderním člověku a náboženství*, 1934, s. 31) otázku, zda poznání opravdu vzniká „působením objektu na subjekt“. Protože ve stejném kontextu pozitivně hodnotí Kantův důraz na aktivitu subjektu, je zřejmé, že se s takovým řešením – stejně jako my – nehodlá spokojit. Husserl nepochybně naznačil nebo alespoň otevřel cestu k možnému řešení tím, že upřesnil (původně Brentanovo) pojetí „intencionálních objektů“ či „předmětů“. Intencionální předměty ustavuje naše vědomí svými „akty“, a to tak, že samo sebe usměřňuje nasouzenými „pojmy“ (jejichž přesnost ovšem nespočívá ani v nich samých, ani v intencionálních aktech vůbec, nýbrž v intencionálních předmětech). Mimořádně důležitou okolností je však skutečnost, že se naše „zkušenost“ může opřít o celou řadu zdrojů, mezi nimiž docela zvláštní místo mají tzv. receptory (či jinak řečeno: smyslové orgány). Funkce těchto receptorů je integrována nejenom na jejich vlastní úrovni a jejich vlastními prostředky, ale také na úrovni vyšší a za pomoci prostředků, jimiž samy nedisponují. V této záležitosti byly v přírodě „vypracovány“ („vynalezeny“) dvě hlavní cesty takové superorganizace či „nadřazené“ a „nadřízené“ integrace: u hmyzu dosáhla největší dokonalosti integrace na bázi tzv. instinktů, u člověka zase na bázi tzv. rozumu. Protože zatím nedovedeme rozpoznat způsob, jak na instinktech mohla být založena nějaká vyšší (či hlubší) integrita, nevíme, zda jde o dvě zcela odlišné cesty nebo zda „rozum“ užívá stejných nebo podobných „metod“ jako instinkty. (Ostatně nelze vyloučit, že analogických metod užívá i FYSIS k organizaci pravých superudálostí). V každém případě je zřejmé přinejmenším jedno, že totiž tzv. „rozum“ dovede pronikat až do extrémních pozic receptorů a intervenovat, zasahovat do průběhů jejich reakcí.

(Praha, 941219-1.)